

BÁC HỒ VÀ KHU DI TÍCH LƯU NIỆM HỒ CHỦ TỊCH TRÊN ĐẢO CÔ TÔ

Th.S NGUYỄN QUỐC BÌNH
TRƯỞNG ĐH AN GIANG

Từ chuyến thăm đảo của Bác Hồ vào năm 1961

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng và lãnh đạo đất nước, Bác đã đi nhiều nơi, đến nhiều chỗ để thăm và nói chuyện cùng đồng bào, cán bộ và động viên chiến sĩ trong quá trình chiến đấu, xây dựng và gìn giữ chủ quyền đất nước. Mỗi nơi trên đất nước Việt Nam, nơi nào có Bác đến thăm đều là niềm vinh dự và là niềm tự hào của nhân dân nơi ấy. Cô Tô là một huyện đảo có vị trí đặc biệt của tỉnh Quảng Ninh, nằm giữa vùng biển Đông Bắc của Tổ quốc – một vị trí tiên tiêu, giáp với hải phận quốc tế và là một trong những nơi được vinh dự đón Bác về thăm. Ngày 9/5/1961, có lẽ là một ngày mãi mãi được khắc ghi trong trái tim của người dân trên đảo thời bấy giờ, ai cũng hồi hộp, háo hức chờ đón vị lãnh tụ vĩ đại ra thăm. Vào lúc 8 giờ sáng ngày 9/5, một chiếc máy bay trực thăng sơn màu kem bay lượn vòng quanh đảo Cô Tô lớn rồi từ từ hạ cánh xuống bãi cát giữa đảo. Bác Hồ tươi cười bước xuống máy bay, cả rừng người cất lên tiếng hoan hô vang dội

Trong lịch sử Việt Nam, có một người mà tên tuổi và sự nghiệp luôn gắn liền với vận mệnh của cả dân tộc, cả đất nước đó là Chủ tịch Hồ Chí Minh. Có thể tìm thấy hình ảnh của Người trong từng hơi thở của mỗi người dân và cũng có thể tìm thấy số phận mỗi người dân trong từng suy nghĩ của Người. Bác Hồ là tên gọi thân thương, triều mến và thiêng liêng mà cả dân tộc Việt Nam dùng để gọi Chủ tịch Hồ Chí Minh – vị lãnh tụ kính yêu và vĩ đại của đất nước Việt Nam. Bác giản dị và gần gũi, không có một khoảng cách nào giữa một người dân bình thường với một vị lãnh tụ vĩ đại lại được rút ngắn như vậy. Từ lâu, Bác đã trở thành một lẽ sống không thể thiếu được trong đời sống chính trị và tinh thần của đất nước. Người là một cá nhân nhưng Người cũng đã trở thành tất cả.

với hoa, với cờ hân hoan chào đón Người. Bác lần lượt bắt tay các đồng chí lãnh đạo địa phương và chỉ huy các đơn vị, ôm động viên các chiến sĩ, ân cần thăm hỏi các cụ già và chia kẹo cho các cháu thiếu nhi. Sau đó, Bác đứng nói chuyện với đồng bào, cán bộ và chiến sĩ ngay trên bãi đất trống. Người khen ngợi nhân dân đảo Cô Tô đã tận tình giúp đỡ cán bộ và bộ đội trong kháng chiến; trong xây dựng hòa bình, thì đoàn kết tương trợ lẫn nhau, cùng nhau vượt qua khó khăn, thực hành tiết kiệm, thi đua sản xuất. Bên cạnh đó, Người còn nêu những công việc phải làm để xây dựng đảo lớn mạnh, chỉ ra những

điều mà cán bộ phải hướng dẫn, giúp đỡ nhân dân trong lao động sản xuất và xây dựng đời sống mới. Sau cuộc nói chuyện, Bác đã đi thăm một số cơ sở sản xuất trên đảo như: thăm ruộng khoai, thăm cánh đồng muối và thăm một số nhà dân trên đảo.

Sự quan tâm của Bác đối với Cô Tô còn được minh chứng bằng việc vào tháng 6/1969, Bác đã gửi tặng đồng bào và chiến sĩ trên đảo Cô Tô một bức ảnh chân dung của Người với dòng chữ đề tặng "*Khuyến cán bộ, bộ đội, nhân dân đoàn kết một lòng, sản xuất giỏi, chiến đấu giỏi*". Việc này cho thấy Bác đã đánh giá rất cao về tầm quan trọng, vị trí chiến lược về quốc phòng - an ninh của vùng biển đảo Cô Tô và cũng là tình cảm sâu đậm của Bác đối với huyện đảo này.

Đến việc xây dựng tượng đài và Khu di tích lưu niệm Bác Hồ trên đảo Cô Tô

Cô Tô - một hòn đảo trong số hàng ngàn hòn đảo lớn nhỏ của Tổ quốc Việt Nam lại hai lần vinh dự nhận được sự quan tâm đặc biệt của Bác. Không chỉ vậy, người dân trên đảo Cô Tô còn có được một niềm vinh hạnh lớn lao nữa là được phép dựng tượng Bác trên đảo. Cô Tô là nơi đầu tiên và là nơi duy nhất trên đất nước Việt Nam được sự đồng ý của Bác Hồ cho dựng tượng của Người lúc Người còn sinh thời.

Thời gian Bác Hồ đến thăm đảo tuy ngắn ngủi nhưng đã để lại biết bao tình cảm sâu đậm trong lòng của mỗi người dân trên đảo. Thế theo nguyện vọng của người dân trên đảo, ngày 12/11/1962 khi Bác trở lại thăm đồng bào và chiến sĩ vùng Đông Bắc, lãnh đạo tỉnh đã thưa với Bác nguyện vọng của đồng bào Cô Tô là muốn được dựng bức tượng của Bác để người dân ngày ngày được nhìn thấy Bác, được gần gũi Bác hơn nữa. Với tình cảm đặc biệt của Bác dành cho đảo Cô Tô và thế theo nguyện vọng của người dân trên đảo, Bác đã đồng ý cho dựng tượng của mình trên đảo khi Bác còn sống. Năm 1968, tượng đài Bác Hồ đã được nhà điêu khắc Nguyễn Văn Quế cùng các đồng nghiệp bắt tay vào thực hiện.

Lúc đầu, tượng Bác được dựng bán thân, với chất liệu làm bằng thạch cao, tay phải giơ lên cao vẫy chào như hình ảnh Người đang tươi cười vẫy chào người dân trên đảo khi đến thăm. Tượng cao 1,8m (chưa tính phần bệ). Công trình được khánh thành ngày 22/5/1968, nhân dịp kỷ niệm ngày sinh lần thứ 78 của Bác. Đến năm 1976, kỷ niệm ngày sinh lần thứ 86 của Bác, tượng bán thân được thay bằng tượng Bác toàn thân, với chất liệu bê tông cốt thép. Năm 1996, kỷ niệm ngày sinh lần thứ 106 của Bác, tượng Bác bằng bê tông được thay bằng đá gra-nít

để phù hợp với khí hậu vùng biển đảo. Nổi bật giữa màu xanh biếc của biển và màu xanh của những rặng phi lao là tượng Bác Hồ cao 9m (bao gồm cả phần bệ), được đặt trang trọng trong khuôn viên 2.547m², vị trí đặt tượng đúng nơi trước đây nhân dân Cô Tô đã tập trung đón Bác ra thăm đảo, cách bờ biển 100m, bên trái trục đường chính của huyện. Tượng Bác đứng uy nghiêm, tay phải giơ cao vẫy chào, mặt nhìn hướng ra biển Đông bao la như che chở cho đất và người trên đảo. Tượng Bác Hồ trên đảo Cô Tô đến nay vẫn được đánh giá là tượng Bác đẹp và uy nghiêm nhất vùng Đông Bắc.

Bên cạnh việc xây dựng tượng Bác, chính quyền và nhân dân trên đảo Cô Tô còn xây dựng một số công trình để ghi dấu sự kiện Bác ra thăm đảo. Bãi đất trống - nơi máy bay chở Bác hạ cánh và là nơi Bác đứng nói chuyện cùng với lãnh đạo, người dân trên đảo, ngoài tượng Bác, người dân nơi đây còn dựng thêm một bia đá để kỷ niệm ngày Bác Hồ ra thăm đảo. Trụ sở Đảng ủy, Ủy ban hành chính xã nơi Bác đến được cải tạo thành Nhà lưu niệm. Nơi Bác xem bói khoai và cánh đồng muối nơi Bác đến cũng được dựng bia. Con đường Bác đi được mở rộng và đào ao thả cá. Tất cả công trình hợp thành Khu di tích lưu niệm Hồ Chủ tịch trên đảo Cô Tô. Đây là một trong những di tích đặc biệt quan trọng, đã được Bộ Văn hóa Thông tin (nay là Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch) cấp bằng công nhận Di tích lịch sử cấp Quốc gia theo quyết định số 985 QĐ/VH ngày 07/05/1997.

Năm 2005, cán bộ chiến sĩ và nhân dân các dân tộc trên huyện đảo Cô Tô đã xây dựng ngôi Đền thờ Bác. Năm 2010, Khu Di tích lưu niệm Hồ Chủ tịch trên đảo Cô Tô đã được đầu tư, tôn tạo, mở rộng với tổng diện tích lên trên 62.500m² gồm các hạng mục: Khu khuôn viên tượng đài và đền thờ Bác Hồ, ao cá Bác Hồ, hệ thống hồ điều hòa cùng nhiều hạng mục khác.

Trải qua hơn 50 năm, tượng Người vẫn hiền từ và ung dung giữa biển trời Cô Tô, bàn tay như đang vẫy chào mọi người, ánh mắt hướng ra biển Đông như khẳng định một chân lý - đảo nhỏ Cô Tô, mảnh đất tiền tiêu thân thương này như là máu, là thịt của Tổ quốc Việt Nam. Người dân Cô Tô, hàng ngày nhìn thấy tượng Bác trong khu lưu niệm vẫn luôn nhắc nhở nhau câu nói của Bác Hồ khi Người đến thăm đảo "*... Thủ đô Hà Nội tuy cách xa các đảo nhưng Đảng và Chính phủ luôn quan tâm đến đồng bào các đảo và mong các đồng bào đoàn kết, cố gắng và tiến bộ*".

(Xem tiếp trang 14)

Westmoreland tuyên bố cuộc hành quân 53 ngày chấm dứt.

Không đạt được mục đích đề ra và bị thiệt hại gần ¼ quân số trực tiếp tham chiến, cuộc hành quân Junction City xem như thất bại. Đại tướng Nguyễn Chí Thanh đánh giá đây "là một cuộc hành quân lớn nhất của quân Mỹ vào căn cứ Bắc Tây Ninh lại là cuộc hành quân thua đau nhất, là cái mốc đánh dấu đỉnh cao sự thất bại của chúng trong cuộc phản công chiến lược mùa khô lần thứ hai trong âm mưu tìm diệt của chúng". Sự kiện này đã báo trước sự phá sản không thể tránh khỏi của chiến lược Chiến tranh cục bộ đang "hấp hối".

Hòa bình lập lại, căn cứ địa Dương Minh Châu vẫn sừng

sừng, hiên ngang hòa mình giữa bạt ngàn rừng núi của vùng đất "nắng cháy da trời". Di tích căn cứ địa Dương Minh Châu nay thuộc ấp Phước Tân, xã Phước Ninh, huyện Dương Minh Châu, được Bộ Văn hóa Thông tin công nhận là di tích lịch sử văn hóa cấp quốc gia theo Quyết định số 61/1999/QĐ-BVHTT ngày 13/9/1999, trở thành "địa chỉ đỏ" quan trọng trong việc giáo dục truyền thống yêu nước và cách mạng cho thế hệ trẻ ở địa phương và trong cả nước./.

D.H.S

¹ Đồng minh của Mỹ trong chiến tranh xâm lược Việt Nam gồm 5 nước: Hàn Quốc, Thái Lan, Philippines, Australia, New Zealand.

² Hướng thứ hai đánh xuống phía Đông Sài Gòn, hướng thứ ba đánh ra phía Nam tỉnh Phú Yên, hướng thứ tư đánh ra

vùng Bắc tỉnh Bình Định, hướng thứ năm đánh ra vùng Nam tỉnh Quảng Ngãi [Bộ Quốc phòng – Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam (2015), Lịch sử kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975, tập IV: Cuộc đọan đầu lịch sử, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr. 83 - 84].

³ Cán bộ, nhân viên ở các cơ quan quân, dân, chính, đảng biên chế thành từng tiểu đội, trung đội du kích.

⁴ Bộ Quốc phòng – Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam (2001), Tóm tắt các chiến dịch trong kháng chiến chống Mỹ, cứu nước (1954 – 1975), Nxb Quân đội Nhân dân, Hà Nội, tr. 124.

⁵ Hồ Sơn Đài (chủ biên) (2004), Lịch sử Bộ chỉ huy Miền (1961 – 1976), Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, tr. 260.

⁶ Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Tây Ninh – Bộ Tư lệnh Quân khu 7 – Bộ Tư lệnh Quân đoàn 4 (1997), Chiến dịch phản công đánh bại cuộc càn Gianxon Xity, Nxb Quân đội Nhân dân, Hà Nội, tr. 113.

⁷ Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Tây Ninh – Bộ Tư lệnh Quân khu 7 – Bộ Tư lệnh Quân đoàn 4 (1997), Chiến dịch phản công đánh bại cuộc càn Gianxon Xity, Sdd, tr. 7 - 8.

BÁC HỒ VÀ KHU DI TÍCH...

(Tiếp theo trang 6)

Ngày nay, hành trình đến với Cô Tô khá thuận lợi nên ngày càng có nhiều lượt khách du lịch tìm đến với Cô Tô để tham quan, ngắm cảnh. Một Cô Tô với vẻ đẹp yên bình, hoang sơ, lãng mạn với cảnh quan thiên nhiên hùng vĩ, sự thân thiện mến khách của người dân trên đảo chính là lý do khiến nhiều người muốn tìm đến với Cô Tô. Bổ sung cho vẻ đẹp tự nhiên của huyện đảo là hệ thống các di tích lịch sử, văn hóa, nổi bật nhất trong số đó là Khu di tích lưu niệm Hồ Chủ tịch. Đến thăm Khu di tích, du khách sẽ được trải nghiệm hành trình "Theo chân Bác", đến những nơi ghi dấu sự kiện Bác về thăm đảo. Điểm đầu tiên trong hành trình tham quan Khu di tích là tượng đài Chủ tịch Hồ Chí Minh trong khuôn viên khu lưu niệm nằm ngay ven biển, kế đến là Khu nhà lưu niệm – nơi Bác Hồ đã gặp gỡ cán bộ của Cô Tô và căn dặn những lời tâm huyết về những mong muốn của Đảng, của Bác đối với quần dân trên đảo. Khu nhà lưu niệm được xây 5 gian cấp 4, rộng 2.820 m² trưng bày nhiều hiện vật, hình ảnh của Bác và các vị lãnh đạo Đảng, Nhà nước khi đến thăm cùng với những hình

ảnh về những thành tựu kinh tế, chính trị, văn hóa và quân sự của quần dân huyện đảo Cô Tô. Điểm cuối cùng trong hành trình "theo chân Bác" là thăm Cánh đồng muối – nơi Bác ghé thăm và trò chuyện cùng diêm dân và Dốc Khoai – nơi Bác đến xem bới khoai và khen ngợi sản phẩm dân dã này của người dân trên đảo.

Đã 59 năm, kể từ ngày Bác ra thăm đảo, tình cảm của người dân trên đảo đối với Bác vẫn nguyên vẹn như ngày đầu Bác ra thăm. Mặc dù Bác đã đi xa nhưng tượng Bác và Khu di tích lưu niệm Hồ Chủ tịch trên đảo Cô Tô vẫn tồn tại như một minh chứng về sự quan tâm của Người với quần dân, các dân tộc trên đảo - Một vùng biên giới phía Bắc Tổ quốc./.

N.Q.B

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Lê Thông và nhóm tác giả (2014), Kể chuyện biển đảo Việt Nam, Tập 2 – các huyện đảo ở miền Bắc, Nxb. Giáo dục Việt Nam.

2. Nhiều tác giả (2007), Giữ yên giấc ngủ của Người, Nxb. Quân đội nhân dân, Hà Nội.